

כדי לקיים ב' מקראות והא כיצד היו מיוצאי מצרים שהוציא ממצרים י' בנים ומתו במדבר נטל אביהן חלקו ממצרים ונטל י' חלקים בשביל בני שיצאו ממצרים אע"פ שמתו במדבר היה מבאי הארץ שנולדו לו י' בנים במדבר והכניסן לארץ אע"פ דלא יצאו ממצרים אע"פ חלקו וי' חלקים של בניו שהן באי הארץ היה ביניהן ומיכן שהוציא י' בנים ממצרים והכניסן לארץ ישראל דבאי הארץ היה נטל חלקו מיכן ומיכן מיוצאי מצרים י"א חלקים מבאי הארץ י"א חלקים. ומרגלים שיצאו ממצרים ומתו במדבר יהושע יכלב נטלו חלקן של מרגלים כדאמרין לקמן חזי מן האנשים ההם שהיו בחלקן והא דתנינן כ"י ואשיה הוא דאמר לעיל ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והבנים של מתלוננים וכו' עדת קרח נטלו בזכות אביהן שיצאו ממצרים וזכות אבי אמונם. ונתתי אותה לכם מורשה באותה מרשה כ"י כתב בה ולא שמעו אל משה מקוצר רוח כתיב האי קרא: היינו דכתיב בין רב למעט דמשמע בין שהיה רב כשיצאו ממצרים שהיו לו י' בנים ומתו ה' אעפ"י תנו לו י' חלקים לפי רובא שיצא ממצרים. למעט שיצאו ממצרים היו לו ה' בנים ואחר כך נולדו לו י' אחריה במדבר ונולדו כפי מיעוטו שיצא ממצרים.

ועוד הקשה דמאי פריך לקמן אלא למאן דאמר לבאי הארץ אלא כיוומו בני יוסף (לכן) ונלפין פר"ת כך שפיר כוונתו למאן דאמר לבאי הארץ כמו למאן דאמר ליוצאי מצרים דמ"מ לא נטלו אלא כפי מה שהיו האבות שיצאו ממצרים כיון שכל אבות ישראל חולקין בשוה אלא אפי' אצל אס אין חולקין בשוה אלא אחין אחי שפיר הא דפריך ואע"פ שהיו אבות בני יוסף מועטין הרי החזירו להן צניהן לפי מה שנתרצו ונריך לומר לפר"ת שאין מחזירין אלא לאותן אבות שצאיתו שצט ולא לכל ישראל וכ"י משמע לשמות מטות אבותם ינחלו דוקא לאבות שצאיתו מטא ורציו חס דתק לתרץ צענין אחר דוחק: **מבאן ומבאן** נושא' חֲרָקוּ **מבאן ומבאן**. בחדש א' איירי שנטול צ' חלקים צבציל עצמו שהיה בתוספתא שהביא בקונטרס עצמו מיוצאי מצרים ומצאי הארץ כדמוכח צתוספתא שהביא בקונטרס עצמו דקתני ר"ש אומר אף נתחלקה ליוצאי מצרים כיצד היה מיוצאי מצרים ולא מערבות מואב מצאי הארץ ולא מיוצאי מצרים נטול חלק מבאן ומבאן צתוספתא שהביא בקונטרס עצמו וכלנ נטלו שלשה חלקים צארץ שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים צערבות מואב ונטלו חלקם של מרגלים ותימה דא"כ יהושע וכלנ מחמת ציאת הארץ נמנו צערבות מואב דהא כתיב לאלה מחלק הארץ ואס כן צערבות י' נמנו יתרים מצני ס' דהא יהושע היה כן מואב ועשר ולא פרנס את ישראל אלא כ"ח שנה וכן כלנ היה נמי כן שמונים כדכתיב (יהושע ד') כן ארבעים שנה אנכי בשלות משה עבד ה' וגו' ולא גמרינן מערכין כדגמרינן לקמן ו' דלא נגזרה על כן ס' מערכין אע"ג דכתיב צמנין של ישראל מכן עשרים ומעלה לא גמרינן מעלה מערכין^א ומדמנו צערבות מואב יתרים מצני ס' נמנו כמו כן צמדבר סיני וא"כ היכי כתיב צמנין של ערבות מואב וצאלה לא היה איש מפקודי משה וגו' ולא נותר מהס איש כי אס כלנ כן יפונה יהושע כן נון וכיון דנמנו יתרים מצני ס' הלא נשאר יאיר כן מנשה ומכיר כן מנשה שולדו צימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו לארץ כדאמרין לקמן דלא נגזרה גזרה על פחות מכן עשרים יתרים מששים ונראה לרשב"א דהכי קאמר קרא וצאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן שהיו ראויין שתגור עליהם גזירה כי אס כלנ כן יפונה ויהושע כן נון דלא היו צני ס' צמנין ראשון:

בשלא פ"ד ליוצאי מצרים היינו דכתיב צרב תרבה נחלתו. כלומר לרב ציציאת מצרים תרבה אע"פ שהוא מועט צכניסתו לארץ ולמעט ציציאת מצרים תמעט אע"פ שהוא עתה רב צכניסת הארץ דהכי דריש צסיפרי כמו שהציא בקונטרס דתניא דהדיא לרב תרבה הרי שיצאו עמו י' צנים ממצרים וצכניסתן לא נמצאו אלא חמשה קורא אי עליהן לרב תרבה פירוש שנוטלין חמשה שנשארו עשר חלקים הרי נתרבה נחלתן ומיהו סיפא לא דמיא להא דקתני שיצאו עמו חמשה צנים ממצרים וצכניסתן נמצאו עשרה קורא אי עליו למעט תמעט דהשתא נחלת אותן חמשה לא נתמעטה צמה שנמצאו עשר דמ"מ נוטלין י' חלקים^ב וחמשה

מצרים נתחלקה הארץ ואיכא למימר דמסקנא דמילתא דר' שמעון כן אלעזר היא דאמר לאלו ואלו נתחלקה הארץ: והצנים. של מרגלים ומתלוננים שצאו לארץ ולא היו יכולין ליעול צצביל צציהן יטלו צזכות צציהן אס היו מיוצאי מצרים אצל חלק צציהן שהיה ראוי להן ליעול צצביל צציהן עצמו שהיה מיוצאי מצרים אותו חלק ניתן ליהושע וכלנ מן המרגלים ושל מתלוננים ניתן לכל השבטים: וצזכות צציהן אמוסיהן. אס לא היה לצאמתייהן אחין. ולקמן [קט"ז]. מוקי להך סיפא אפילו למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה וכגון דלא היו צני עשרים כשנכנסו לארץ דלא נטלו צצביל עצמן אלא נטלו ע"י חזרה שהחזירו צני אצי צציהן וצני אצי אמוסיהן נחלה שלקחו צציהן לוקניהן כדכתיב [צמדבר טז] לשמות מטות אבותם וחזרו והורישו לצניהן ולצני המתלוננים עמהן דצני צנים הרי הן צצנים: **ממאי**. דהאי אבותם על יוצאי מצרים קאמר דילפינן מיניה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דלמא לשבטים קאמר ו"צ צני יעקב להם נתחלקה הארץ ולא ליוצאי מצרים קאמר: וליוצאי מצרים קאמר לכו. דודאי להם נאמר פסוק זה: נראה צעיי דה"ג צשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכסיב לרב סרצה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו אלא

לאלו ואלאו. ליוצאי מצרים ולצאי הארץ. וחזרה לית ליה להאי תנא ומתני' מתוקמא שפיר אליציה צצנות כלפחד לדידיה נמי נטלו ג' חלקים דהא אית ליה נמי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והיינו דאמרין לעיל [ע"א] מן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא דאמרין מתניתין רבי יאשיה היא משום דמתוקמא נמי כר' שמעון כן אלעזר: **היה מיוצאי מצרים**^א (ולא מצאי הארץ) כו'. הכי פירושו אס היה מיוצאי מצרים ולא מצאי הארץ כגון ראובן שיצא ממצרים והוא כן כ' והוליד צנים צצמדבר ומת ראובן וצניו היו טפלים צצכניסתן לארץ ואינן יכולין ליעול צצבציל עצמן לפי שאינן צני עשרים נוטלין צצניהן חלק אחד צצבציל ראובן שהיה מיוצאי מצרים: **היה מצאי הארץ**. ולא מיוצאי מצרים כגון ראובן שהוליד צנים צצמצרים ומת צצמצרים והצנים היו טפלים צצציאתן וכשנכנסו לארץ היו צני עשרים נוטלין כל אחד חלקו עס צאי הארץ. אי"צ כשיא ראובן ממצרים לא היה כן עשרים והוליד צנים צצמדבר ומת ראובן והצנים נכנסו לארץ נוטלין חלקן צצבציל שהן צאי הארץ אס הם י' נוטלין י' חלקים: **היה מבאן ומבאן**.

כגון ראובן שהיה כן כ' כשיא ממצרים והוליד צנים צצמדבר ומת והצנים היו צני כ' צכניסתן לארץ נוטלין חלקן צצבציל עצמן שהן צאי הארץ ונוטלין נמי חלק אחד צצבציל צצציהן שהיה מיוצאי מצרים. ויש מפרשים היה מבאן ומבאן בחדש איירי שהיה מיוצאי מצרים ומצאי הארץ כגון שיצא ממצרים יתר מכן ששים ונכנס לארץ דאמרין לקמן [קכ"א] לא נגזרה גזירה ציתר מכן ששים דהוא ליה האי צבצרא עצמו מיוצאי מצרים ומצאי הארץ הלכך יטול שני חלקים ולא מילתא היא דמשום צאי הארץ לא יטול דכי כתיב [צמדבר טז] לאלה מחלק הארץ צצני יוצאי מצרים הוא דכתיב שלא היה צצון איש מפקודי משה ואהרן הכהן ולא איוצאי מצרים עצמן קאי ומיהו יש ללמוד דנטול שני חלקים מדתני צתוספתא [פ"א ה"ג] וכן היה ר' שמעון אומר יהושע וכלנ נטלו ג' חלקים צנחלה שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים צערבות מואב ושנטלו חלקם של מרגלים: **מרגלים**. אף על פי שהיה ^א לצניהן שצאו לארץ ליעול חלק צצציהן שהיו מיוצאי מצרים אפילו הכי לא נטלו אלא יהושע וכלנ נטלו חלקן כדכתיב [צמדבר טז] חזי מן האנשים ההם לקמן צצשמעתינן [קכ"א] שחיו צצחלקן שאמרנה חזרה נתחייב רשע יצא צדיק וצזכה צצחלקו דמקרא ששמעין שלא היה המרגלים ומתלוננים ועדת קרח חלק צצציהן חלק צצציהן צצנות כלפחד צצציהן מת צמדבר [צמדבר כז] והוא לא היה צצחוק העדה אלו מרגלים הנועדים על ה' אלו מתלוננים עדת קרח כמשמעו למא יגרע שס צצציהן מאחר דלא היה לא ממצרגלים ולא ממתלוננים ועדת קרח מכלל דכל הך לא נטלו צצציהן חלק צצציהן צצזכות צצצותיהן: **מתלוננים ועדת קרח**. לקמן [קכ"א] מפרש מתלוננים צצעדת קרח דהיינו חמשים ומאתים איש ולא היה להם חלק צצציהן שלא נטלו צצציהן את חלקן אע"פ שהיו מתלוננים מיוצאי מצרים אלא כמאן דליתניהו דמו וכו' כל השבטים צצחלקם כאלו נתחלקה ליוצאי מצרים צלא מתלוננים ונתרבה חלק כל אחד ואחד פורתא. והאי תנא צצציהא ליה ליוצאי

אלו ואלאו. ליוצאי מצרים ולצאי הארץ. וחזרה לית ליה להאי תנא ומתני' מתוקמא שפיר אליציה צצנות כלפחד לדידיה נמי נטלו ג' חלקים דהא אית ליה נמי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והיינו דאמרין לעיל [ע"א] מן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא דאמרין מתניתין רבי יאשיה היא משום דמתוקמא נמי כר' שמעון כן אלעזר: **היה מיוצאי מצרים**^א (ולא מצאי הארץ) כו'. הכי פירושו אס היה מיוצאי מצרים ולא מצאי הארץ כגון ראובן שיצא ממצרים והוא כן כ' והוליד צנים צצמדבר ומת ראובן וצניו היו טפלים צצכניסתן לארץ ואינן יכולין ליעול צצבציל עצמן לפי שאינן צני עשרים נוטלין צצניהן חלק אחד צצבציל ראובן שהיה מיוצאי מצרים: **היה מצאי הארץ**. ולא מיוצאי מצרים כגון ראובן שהוליד צנים צצמצרים ומת צצמצרים והצנים היו טפלים צצציאתן וכשנכנסו לארץ היו צני עשרים נוטלין כל אחד חלקו עס צאי הארץ. אי"צ כשיא ראובן ממצרים לא היה כן עשרים והוליד צנים צצמדבר ומת ראובן והצנים נכנסו לארץ נוטלין חלקן צצבציל שהן צאי הארץ אס הם י' נוטלין י' חלקים: **היה מבאן ומבאן**.

כגון ראובן שהיה כן כ' כשיא ממצרים והוליד צנים צצמדבר ומת והצנים היו צני כ' צכניסתן לארץ נוטלין חלקן צצבציל עצמן שהן צאי הארץ ונוטלין נמי חלק אחד צצבציל צצציהן שהיה מיוצאי מצרים.

ויש מפרשים היה מבאן ומבאן בחדש איירי שהיה מיוצאי מצרים ומצאי הארץ כגון שיצא ממצרים יתר מכן ששים ונכנס לארץ דאמרין לקמן [קכ"א] לא נגזרה גזירה ציתר מכן ששים דהוא ליה האי צבצרא עצמו מיוצאי מצרים ומצאי הארץ הלכך יטול שני חלקים ולא מילתא היא דמשום צאי הארץ לא יטול דכי כתיב [צמדבר טז] לאלה מחלק הארץ צצני יוצאי מצרים הוא דכתיב שלא היה צצון איש מפקודי משה ואהרן הכהן ולא איוצאי מצרים עצמן קאי ומיהו יש ללמוד דנטול שני חלקים מדתני צתוספתא [פ"א ה"ג] וכן היה ר' שמעון אומר יהושע וכלנ נטלו ג' חלקים צנחלה שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים צערבות מואב ושנטלו חלקם של מרגלים: **מרגלים**. אף על פי שהיה ^א לצניהן שצאו לארץ ליעול חלק צצציהן שהיו מיוצאי מצרים אפילו הכי לא נטלו אלא יהושע וכלנ נטלו חלקן כדכתיב [צמדבר טז] חזי מן האנשים ההם לקמן צצשמעתינן [קכ"א] שחיו צצחלקן שאמרנה חזרה נתחייב רשע יצא צדיק וצזכה צצחלקו דמקרא ששמעין שלא היה המרגלים ומתלוננים ועדת קרח חלק צצציהן חלק צצציהן צצנות כלפחד צצציהן מת צמדבר [צמדבר כז] והוא לא היה צצחוק העדה אלו מרגלים הנועדים על ה' אלו מתלוננים עדת קרח כמשמעו למא יגרע שס צצציהן מאחר דלא היה לא ממצרגלים ולא ממתלוננים ועדת קרח מכלל דכל הך לא נטלו צצציהן חלק צצציהן צצזכות צצצותיהן: **מתלוננים ועדת קרח**. לקמן [קכ"א] מפרש מתלוננים צצעדת קרח דהיינו חמשים ומאתים איש ולא היה להם חלק צצציהן שלא נטלו צצציהן את חלקן אע"פ שהיו מתלוננים מיוצאי מצרים אלא כמאן דליתניהו דמו וכו' כל השבטים צצחלקם כאלו נתחלקה ליוצאי מצרים צלא מתלוננים ונתרבה חלק כל אחד ואחד פורתא. והאי תנא צצציהא ליה ליוצאי

(א) כפי' ליתא,

תורה אור השלם

- אך בגורל יחלק את הארץ לשמות משות אבותם יחזק:
- ודבאיתי אהבם אל דארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק ולישעק ונתתי אותה לכם מורשה אני יי' שמות ו ח
- לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו. במדבר כו כו

הגהות הב"ח

- (א) רשב"ם ד"ה מרגלים אפי"ס שהיה ראוי לנתיין וכו' האנשים ההם ואמרין לקמן: (ב) תוס' ד"ה מבאן וכו' וא"כ צערבות מואב נמנו: (ג) בא"י כדגמרינן לקמן בסוף דף קכא דלא נגזרה גזירה על יתרים מבני ס' מערכין:

מוסף תוספות

- עיי' שטייך בשם גליין פוס'. ב. [דף הרי' הן נטלין חלקם משלהם כבתחלה. רבינו יונה.

א) נטיען כב: ושי"ן, ב) נפתח טו נד, א) נכדשיי שלם הית, ד) גליון, ט) ג"ל דכספא,

תורה אור השלם

1 ודדבר בני יוסף את יהושע לאמר מדוע נתתה לי נחלה נורא אחד וחבל אחר ואני עם רב עד אשר עד בה ברגבי יי' יהושע יז יד

2 ודאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה קך היערה ובראת קך שם בדרך הדרך ויהרפאים כי אין קך היר אפרים: יהושע יז טו

הגהות הב"ה

א) רשב"ם ד"ה אלא וכו' בין רב למעט וכו' זה סה. ב) ע"ל ברש"י דף קכב: ג) ד"ה נלות וכו' נכחות היער ולגור שם ועדיין:

מוסף תוספות

א. אלא למיד לבאי הארץ מאי בין רב למעט ואי משום דע"י החזרה צורחין להיות שרין הא מלשמות מנות אבות ינחלו נפקא. טוס' רי"ד. ב. משום דהוה נפישו משאר שבטים ולא שקול לחולקא אלא כחד משאר שבטים. יד רמב.

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה מאי לרב תרבה נחלתו וגו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (א) לרב למעט דמהוהו לא מצי לאקשווי מידי דהא אינטריך למדרש מיינה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שבט המועט כמרובה דהכי משמע על פי

הגורל תחלק נחלתו בין שהוא רב בין שהוא מעט אותו השבט מה שיזכה הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכב). ועוד דרשינן מיינה [שס] דבכספים נתחלקה הארץ. אבל מלרב תרבה נחלתו מקשה דמשמע למי אע"פ שעכשיו נתמעט בכניסתן לארץ תרבה נחלתו ולאזתו שהיה מעט צ"ליתא מנרים תמעט גס עתה נחלתו אע"פ שנתרבה והכי קתני לה בספרי(י) בהדיא לרב תרבה נחלתו וגו' הרי ש"אלו עמו י' בניס מנמרים ובכניסתן לא נמנאלו אלא ה' קורא אי עליו לרב תרבה נחלתו הרי ש"אלו עמו ה' בניס מנמרים ובכניסתן נמנאלו עשרה קורא אי עליו ולמעט תמעט נחלתו דסלקא דעתך אמינא ניחול בתר השתא קא משמע לן: **קשיא.** לדידן קשיא דלא ידעינן למרזאי קרא אליבא דההוא גנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשיו תמעט נחלתו דסבדר הו' דכתיבי לעיל לאלה תחלק הארץ ולא נרצ' קרא וגם אין לשון תרבה ותמעט משמע אלא כשהו נוטל הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק חצירו מועט אבל כשכל החלקים שרים אין זה תרבה ותמעט אלא הכי הו"ל למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מנות אבות (גמדרב טו) שמעינן לה שפיר אליביה דהאי מנא ועוד תרבה ותמעט משמע נטילה ראשונה שנטל כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם דכתיבי בספיה דקרא [שס] איש לפי פקודיו יותן נחלתו: **היינו דקא צווחן בנות צלפחד.** למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו [שס טו] שזכה בארץ ישראל כי אין לו בן שאילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו של אבינו שהיה מיוצאי מנרים ועתה בשביל שאין לו בן למה לא יגרע את חלקו: **לא הוה.** ללפחד נחלה בארץ ישראל דלישקול לא הוה ולא יוצאי ייכבו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו בן לא היה נוטל כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות מכ' ומאי האי דקא צווחן בשביל שאין לו בן: **אלא להורם וליטול בנכסיו חפר.** דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמועצין לאבותיהן כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו ללפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכסי חפר זקננו אילו היה לו בן כשטיילו בני חפר שהם אחי אבינו נחלה בל"י יחזירו אותה לחפר אביהן ויורש אותה לכל בניו ויעול אבינו שהוא בכור ב' חלקים או הוא אב בנו שסם תחתיו דכתיבי ואם אין לו [שס] עיין עליו [נעלי קטו]. והשתא שאין בן למה לא נקום תחת אבינו לירש נחלתו הבה לו מחפר אביו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מנצי הארץ שרי צת הבן יורשת עם האחים ולקמן נמי אמרינן דרשניות היו ורדיו ידועות שבת הבן מירש עם האחים שלמדו מפרשת יצמין דללקמן (דף קעט): **היינו דקא צווחי בני יוסף.** שהיו עכשיו מרצין וגבדו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מנרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: **כולשו שקול.** בזה. ומיניה לקמן [קכג]. אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג ודין צווחו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהן אלא משום דמציעא ליה לקמן לא בעי למרזאי הכי: **משום טפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אז הנכנס לארץ שיחילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש ש"אל מנמרים שירשו ממנו על ידי חזרה: **שמע מינה.** מנחות בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוא או אביו ואף על גב דהוה מצי מתרמי דלציב דמאן דאמר ליוצאי מנרים כל אותן ש"אלו פחות מבן עשרים בלא אז לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מנרים דטפלינן ש"אלו לא נתחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא' יתום מנמרים פחות מבן עשרים ואם יא' אם כן מת אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מנרים חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראין לטול חלק בארץ דכתיבי בספרי (פנחם כו נד) איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה ובגון שהיו מורישיו מיוצאי מנרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחומים מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כבנות צלפחד ואותן שהיה להם אז ואם ולא היו יכולין לטול בחזרה לא מאצי אביהן ולא מאצי אמותיהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נוטל חלק בארץ משום בצי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לנעוק: **איבעי ליה למנאות.** כבנות צלפחד ובני יוסף וגם הנציא היה לו לכתוב דכתיבי בבנות צלפחד ובני יוסף: **דצווח ואהני.** כגון צנות צלפחד: **דצווח ולא אהני.** שלא"י יכול לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' [ויהושע יז] לדרשה אינטריך דללקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם נחלתם שבט אחר הן אין הרשות בידו ואם של מטה בני יוסף היו הרשות בידם לברות היער (א) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני **הסם עלה טובה קא משמע לן.** בשביל שלמדן אנו ממה שהשיב להם יהושע דמיעבי ליה לאזינש להטמין עצמו לאזדוריי מעינא בישא להכי כתיביה קרא לצווחת בני יוסף: **ויאמר להם יושוע.** להוסיף נחלה אי אפשר אף עלה טובה אינו נוטן לכס שאם עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ונתנה לך שם צית מושב דכתיבי וברא אותהן חברצותם (יחזקאל כג):

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ק"ח.

וחמשה שגולדו חולקים בחלק אביהן עם החמשה הראשונים וגרלה לרשב"א דרישא וסיפא מיירי כגון שמתו אותם ש"אלו מנמרים בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כש"אלו מנמרים ומיירי רישא שמתו העשרה ש"אלו עמו וחמשה בניס

נולדו במדבר ובסיפא מתו חמשה ש"אלו עמו ונולדו במדבר י' והשתא הוי סיפא דומיא דרישא ואמי נמי שפיר דנקט ש"אלו עמו דמה לך ליציאת האז אלא משום דבעי למימר שאותן מתו ונולדו אחרים במדבר ולריצ"ס קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב תרבה נחלה ואי משום דהא כבר רב עתה תרבה ולי משום דהא כבר כתיב לאלה תחלק הארץ אם כן למי שהיה רב צ"ליתא מנרים מלשמות מנות אבות נפקא ונראה לו דגרס היינו דכתיב בין רב למעט כמו שכתבו בספרים וה"פ בשלמא למ"ד ליוצאי מנרים דאם הוו שני אחין מיוצאי מנרים והיו להו עשרה בניס מבאי הארץ ושני אחין אין להן כי אם שני בניס מבאי הארץ שהן אותן עשרה לא נטלו אע"פ שהן מרצין כי אם כמו שני בניס שהן מועטין היינו בין רב למעט^א אע"ג דלקמן דריש מהאי קרא לשבטים איתפלג השתא לא אסיק אדעתיה היתא דרשא מדה דהא פריך בסמוך למ"ד לבאי הארץ אמאי קא צווחו בני יוסף ואי לשבטים איתפלג שפיר צווחו אדעתא היתא דרשא י' (וההיא דרשא ט) (דספרי) הוי לפי המסקנא): ולמאן

אביהם עם שאר אחיהם בשות. ואי ס"ד דלא שקיל הוה לחו למיצות כדצווחין בני יוסף על הטפלים שלהן. וכי תימא דראי צווחו אלא הני דצווחי ואהני דיהבו להו נחלה על שצווחו כן? ביה קרא אבל צווחו ולא אהנו צווחותם לא כתב. והא בני יוסף דצווחו ולא אהנו לחו אפי' הכי תפריה קרא. ומשני לעולם דצווחי ולא אהנו ומשום הכי קשיא לך הא בני יוסף דצווחו ולא אהנו ואפי' הכי תפריהו הוה לאו הכי טעמא הוה אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ. נתחלקה הארץ מאי בין רב למעט האי כל באי הארץ נוטל חלקו ולא יותר קשיא. ויש ספרים שכתוב בהן היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו ומפרש נמי כדמפרש בין רב למעט: היינו דקא צווחון בנות צלפחד. משום דאבהון מרצאי מצרים היה ובבקשותו לירש חלקו: אלא למיד לבאי הארץ. נתחלקה הארץ לא הוה הון למשקל מידי. דהא מת במדבר: אלא לחזרה ולטיול בכנסי חפר. צווחון כלומר דאפילו למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה משום הכי צווחון משום חזרה חפר צווחון בכנסי חפר אביו של צלפחד שהיו לו בניס חפר שגולדו במדבר ואכו לארץ ונטלו חלקם ואחר כך היה להם לחזירי אצל חפר אביהן ולחזור ולחלק בשות עם בנות צלפחד שהן תחת אביהן ואמטו להכי צווחון: היינו דקא צווחון בני יוסף. דאבהון מרצאי מצרים נהנו וצווחון על חלק אבהון: הא כולתו שקלי. כל אחד חלקו: ומשני לעולם לבאי הארץ היו ומשום טפלים אדאתא בהו טפי משאר שבטים דכתיב כן מרת יוסף שהן פרו ורבו: טפי וצווחון דלא שקיל לצורך טפלים ודחיין להו דומיהו: אמר אביי. איכא למשפט מהא הלכה בין למאן דאמר ליוצאי מצרים כו' לא הוה חד דלא שקיל. אפי' טפלים דאליבא דת"ק דאמר ליוצאי מצרים. נתחלקה ומרצאי את הטפלים (אפי' הכי לא) [ירלא] שקלי בזכות עצמן אפי' הכי שקלי בשביל אביהן שיצאו ממצרים ושקלו נחלת אביהן ארץ. ולאידך גנא נמי דאמר לבאי הארץ נתחלקה הארץ ומרצאי את הטפלים אפי' הכי שקלו טפלים משום חזרה נחלה אצל אביהן לית מכת אביהם עם שאר אחיהם בשות. ואי ס"ד דלא שקיל הוה לחו למיצות כדצווחין בני יוסף על הטפלים שלהן. וכי תימא דראי צווחו אלא הני דצווחי ואהני דיהבו להו נחלה על שצווחו כן? ביה קרא אבל צווחו ולא אהנו צווחותם לא כתב. והא בני יוסף דצווחו ולא אהנו לחו אפי' הכי תפריה קרא. ומשני לעולם דצווחי ולא אהנו ומשום הכי קשיא לך הא בני יוסף דצווחו ולא אהנו ואפי' הכי תפריהו הוה לאו הכי טעמא הוה אמרו

^(א) [עלילנה. לקמן קכג: קבה: קמה: ימות כד: בזכות אֵל: (ג) סנהדר'ת, (א) שם פח: [ע"ש], (ד) שם ת, (ס) [מתמלוגנים רש"ש], (ו) [רש"ל למח"ו], (ז) [ג'ל וחס],

»

תורה אור השלם

1 ויפלו חבלי מנשה עשרה לבר מארץ הגלעד ויבשן אשר מעבר לירדן: יורשע יו ה 2 ושמרתם את השבת כי קדש ודא לכם מחלוקה מות ימות כי כל העשה בה מלאכה ובריתה תפוש והדוא מקרב עמיה: שמות לא יד

»

הנהגות הב"ח

(ב) [תו' ד"ה דהו וכו' הן נופעו אבדנו כולנו: (ג) בא"ד ה' וה' יולאי מנרים וה' דהו כ"ל וימות וה' נמחק:]

»

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראיו כבמחזיק. נכנסים שלא היה אציהן מחזק בשעת מתתו אבל לאציהן היו לישול לו כיוסיה ויפלו לכן לאחר מכן, אין הכסור נוטל פי שנים כהן (בבדורות א:).

»

מוסף תוספות

א. והלא המרגלים כחזו בנשה השנית שבאו במדבר ובניהם נשתרה שם אח"כ שלשים ירשע שנים. רמב"א.

לעולם כפי אבות קא חשיב. ולא טפלים חזן מננות כלפחד דקמשיב ד' חלקים שלהן ואשמועינן דדרשינן האי קרא דנתן נתן [במדבר כו] דמנייה נפקא לן ד' חלקים על ידי שאנו דורשין והעברת [שם] זו חלק בזכרה אלמא אשמועינן דא"י מוחזקת היא לכן מיציאת מצרים ואף על פי שעדיין לא נכנסו בה: **הא**. דקמני

בזכות אבי אציהן אבל לא בזכות עצמן: **נמאן דאמר ליוצאי מצרים**. נמחלקה הארץ ולא לצאי הארץ: **הא**. דקמני בזכות עצמן כמ"ד לצאי הארץ וכגון דהוו בני כ' כשנכנסו לארץ: **הא והא נצאי הארץ**. דאע"ג דרשא דהיא צריכתא דלעיל [קח:] ליכא לאוקומה אלא למאן דאמר ליוצאי מצרים דקמני מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם איכא למימר מסקנא דר' שמעון בן אלעזר היא דאית ליה ליוצאי מצרים ולצאי הארץ [קח:]. **הא**. דקמני בזכות עצמן דהוו בני עשרים כשצאו לארץ: **הא**. דקמני בזכות אבי אציהן: **דלא הוו בני עשרים**. כשצאו לארץ. ובצני בני המתלוננים שממו להן אציהן שהיו בני המתלוננים ממש במדבר וכן נשארו טפלים ולא נטלו לעצמן שעדיין לא הגיעו לז' וזכרות אציהן ממש בני המתלוננים אין להם לישול שהן ממצרים לא יצאו לארץ לא צאו אלא בזכות אבי אבי אציהן דהיינו אבות המרגלים^(א) שיצאו ממצרים וכיון דהן צריכתא כרבי שמעון בן אלעזר מוקמינא לה דאית ליה תרמי נמצאו אלו בני צניהן יורשין אותן כגנות כלפחד שרשו בנכסי חפר זקנס ואע"ג דחשיבי כטפלים דעלמא דלענין ירושת אציהן שהיו מיוצאי מצרים לא בעינן בני כ' כנתיסתן לארץ וחזרה ליכא למימר דהא רבי שמעון בן אלעזר

לית ליה חזרה דמהיכא תיתי הא משמע ליה קראי תרוייהו לגושייהו ואפילו אם תמלי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אציהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתלוננים אחים שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא גזירה גזירה על פסחא מכן כ' [קכא:] וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אלל^(א) (אבי) אציהן מה עשו האבות חזרו והורישו נכסיהן לכל יוצאי יריבין בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן היו וחולקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן בשוה דאע"ג דטפלים לא שקלי בצנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בצנות כלפחד דהוו להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקן עם אחי אציהן בנכסי חפר. והבנים דקמני דהיינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוו בנו כדאמרין לקמן בני שמת (דף קנג:) ואבי אבי אציהן קרי ליה אבי אציהן דבצני המתלוננים עצמן ליכא למימר דלא הוו בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ותניא בקדר עולם אחר ביאת מרגלים היתה בליעתו של קרח וכו' כיום נשרפו המתלוננים ונמצאו שבניהן כשצאו לארץ הוו בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'). ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דצריכתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשציל מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת'): **ראויה הוי**. לחפר ולכלפחד משממו במדבר אבל לא הוחזקו בה מעולם שהרי לא צאו לארץ: **ואין הכסור נוטל צראו**. לקמן בפירקין (דף קנד:). **ביסודות אהלים**. כלומר במטלטלין שהיה להם

במדבר כגון יתדות שמוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דודאי לכוון היו אהלים ואין אדם במדבר צלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בזכרה וכל שלשה חלקים דמתניתין בין במקרקעי בין במטלטלי מיייר לצד מחלק בזכרה במטלטלי: **חצלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין בהצל בזכרה מאלו ארבע צדדים הוי: **מוחזקים הוי**. ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע הוי משה רבינו שבנות כלפחד ירושת הן**. כמו בן שהרי דינין נאטוו במרה כדאמרין בסנהדרין (דף טו). וכדכתיב [שמות טז] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות כלפחד בערבות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יצמין שצבת כבן כדכתיב [דברים כה] ונתת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [יציאות כג:] דהא בזות כלפחד משם למדו כדלקמן [ע"ז] אם כבן אנו יירש ואם לאו תחיצם אמנו: **וראויה הויא וכו'**. ולא תאמר אם לא דברו בנות כלפחד ולא נתחייב מקושש הוי שמי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מלות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו מעשים: **שקושש צמיסה**. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אם בחנק הקל כדמפרש ואזיל:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ק"ט.

ובזכות אבי אמותיהן. וכגון שלאזי אמותיהן לא היו צנים כי אם צנות דאם לא כן היו צנים יורשין וא"ת ומי החזיר להן וי"ל כגון שהיו אחים לצאי אמותיהן שהיו להם צנים והחזירו צנים לאצותיהם וחלקו בשוה: **הא** דהוו בני עשרים בוי. בצניהם אי אמה מואל שלא היו בני עשרים

כמו שפירש בקונטרס דבליעת קרח נמי היתה מיד אחר המרגלים^(א) כמו שהציא מספר עולם דקמני אחר ביאת מרגלים היתה בליעת קרח ואם לא שקמוך היה מאי קא משמע לן וכן משמע נמי מדאמרין הן גוענו^(ב) כולנו אצדנו [במדבר יז] ומתרגם הא מיינא קטליה חרצא הא מיינא בליעת ארעא הא מיינא מתו במותנא ששלשה מעשים הללו היו רצופין מדמדכרי להו אהדדי וקטלה חרצא היינו מעשה מרגלים כדכתיב (ס ד) ויכוס ויכמוס וגו' ואין להקשות אמאי הוצרך לומר בזכות אבי אציהן לימא בזכות אציהן ממש דהיינו בני מרגלים ובני המתלוננים עצמן דהאי תנא אהא לאשמועינן דאפילו אותן שלא נטלו מחמת עצמן שלא היו בני כ' כשצאו לארץ ולא נטלו נמי בזכות אצותיהן ממש כגון שממו במדבר ולא נטלו נמי ע"י חזרה שלא נולדו להן שום בן שהיה בן עשרים אפילו הכי נטלו בזכות אבי אציהן אע"פ שצא להן מחמת מרגלים ומתלוננים וא"ת אמאי לא קאמר הא והא ליוצאי מצרים והא כשהיו אציהן ממש בני מרגלים ומתלוננים בני עשרים כשיצאו ממצרים דהיינו מחמת עצמן שלא צא להן מכח מרגלים ומתלוננים והא דקאמר בזכות אבי אציהן שלא היו אצותיהן בני עשרים ביציאת מצרים ובשלמא אי הוה אחר דצניהן ממש של מרגלים ושל מתלוננים עצמן מיייר הכא שצאו לארץ הוה אחי שפיר דלא הוה מני למימר הא והא ליוצאי מצרים והא (ו) והא דהוו בני עשרים כשיצאו דאם כן איך צאו לארץ דבני עשרים כולן מתו במדבר ויש לומר דהשתא נמי דאיירי בצני צניהם לא מני לטוויי הכי דמשמע נמי דצאי הארץ נטלו בזכות עצמן ולא אצותיהן נחלו והורישו להן: **מת"ב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נשארו ארבעה חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה**. וקרא ע"כ לא איירי צימדות ואהלים אלא בחלוקה וליכא למימר דלגנא מתנא אחי דאצא הוו להו דלא לא הוו צהו שום חדש דהא חלק בזכרה לא נטלו וא"כ לא הוה ליה לקרא לאחשזניהו אלא דבמי אבות גירדא כדפריך רב פפא לעיל אי טפלים קא חשיב טובא הוו:

יודע היה משה שבנות צלפחד יורשות הן. אע"פ שלא נאמרה פרשת נחלה יודע היה משה מטעם דלקמן אם כבן אנו יירש אם כבת תחייבם אמנו: **שנאמר** מחלציה מות יומת אב"א היא היה יודע בא"ז מיתה נהרג. ואם תאמר למה היה מסתפק היה לו לדנוי בחנק דכל מיתה האמורה בתורה סתם חנק ויש לומר דמסבדא היה נראה לו שגדון בסקילה כעובד ע"ז דבכל דוכתא [חולין ה.] אמר דדומה שבת לע"ז דהיינו מחלל שבת בפרהסיא לעובד ע"ז וצריך לומר דסבך כרצון ולא כר"י דאי כר' יהודה דאמר צאלו הן הגשרפין [סנהדרין דף ק פ:] עד שיודיעוהו צאלו מיתה הוה נהרג דלדידיה אמר התם דהוראת שעה היתה^(א) (דאם) כן לא ידע משה שדינו במיתה: אילו

אין במדבר כגון יתדות שמוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דודאי לכוון היו אהלים ואין אדם במדבר צלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בזכרה וכל שלשה חלקים דמתניתין בין במקרקעי בין במטלטלי מיייר לצד מחלק בזכרה במטלטלי: **חצלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין בהצל בזכרה מאלו ארבע צדדים הוי: **מוחזקים הוי**. ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע הוי משה רבינו שבנות כלפחד ירושת הן**. כמו בן שהרי דינין נאטוו במרה כדאמרין בסנהדרין (דף טו). וכדכתיב [שמות טז] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות כלפחד בערבות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יצמין שצבת כבן כדכתיב [דברים כה] ונתת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [יציאות כג:] דהא בזות כלפחד משם למדו כדלקמן [ע"ז] אם כבן אנו יירש ואם לאו תחיצם אמנו: **וראויה הויא וכו'**. ולא תאמר אם לא דברו בנות כלפחד ולא נתחייב מקושש הוי שמי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מלות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו מעשים: **שקושש צמיסה**. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אם בחנק הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים

עין משפט ונר מצוה

בב א מ"י פ"ג מהל' נחלת הלכה א סמך עיין ז' טושי"ע ח"מ סי' רעת ספקי ז':

»

רבינו גרשום

לעולם בתי אבות קחשיב. וברין הוא דלא הוה ליה למיחשב אלא שיתא ואמאי קא חשיב בנות צלפחד משום האי חידוש שנטלו חלק בבזרה. אלמא ארץ ישראל מוחזקת היה להם ולא ראויה דאי ראויה הא ק"ל דאין הבכור נוטל בראיו כבמחזיק: למאן דאמר ליוצאי מצרים נחלקה. נטלו בזכות אביהן: הא דהוו בר עשרים כשצאו לארץ נטלו בשביל עצמן. אבל אי לא הוו עשרים דאבתי טפלים נינהו נטלו בזכות אביהן בחיות נחלה. ביתדות אהלים. שהיה מוחזק בידין מטלטלין שהיו רצוף לקבע לארץ מהן נטלו שני חלקים ולא בגופה של קרקע מפני שראויה היא: ויפלו חבלי מנשה עשרה. דמשמע דבארץ גופה נטלו חלק בבזרה: